

IX-ТА МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ „АГРАРНАТА ИКОНОМИКА – В ПОДКРЕПА НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО“ ПРОВЕДЕ ИНСТИТУТЪТ ПО АГРАРНА ИКОНОМИКА

На 25 и 26 октомври в курорта Боровец се проведе IX-та Международна научна конференция „Аграрната икономика – в подкрепа на земеделието“, организирана от Института по аграрна икономика (ИАИ) към Селскостопанска академия (ССА), в партньорство с Европейската научна мрежа за развитие на селските райони (ERDN). Темата на форума бе „Земеделие и снабдяване с храни: пазари и политики“, а провеждането му се осъществи онлайн и присъствено.

При откриването на конференцията приветствия отправиха заместник министърът на земеделието Георги Събеv, Алисия Ернандес, съветник по земеделие в Посолството на САЩ и Десислава Талъкова, изпълнителен директор на Фондация „Америка за България“. От името на проф. дн инж. Мартин Банов, председател на Селскостопанска академия, поздравление отправи и проф. д-р Виолета Божанова, зам.- председател на ССА.

Доц. д-р Божидар Иванов, директор на ИАИ, откри конференцията, изразявайки убедеността си, че форуми като този, винаги са в полза на обществото, защото научните анализи подпомагат управляващите за по-добри решения и предприемането на ефективни действия за сектора.

Конференцията включваше **26 доклада**, от които **11 бяха на представители от различни държави.**

В първия ден на форума **Джулиан Бинфилд от Университета в Мисури** направи прогноза за световните селскостопански пазари. Подчертавайки, че конфликтът в Украйна доведе до голяма несигурност на селскостопанските пазари, той припомни, че цените започнаха да се покачват още преди руската инвазия. Развитието на пазарите и макрорамката ще влияят на политиката в земеделието и тя ще се наложи да изработва нови модели. Лекторът направи **преглед на цените на пшеницата и царевичата и другите маслодайни култури и сектори** в земеделието и обобщи как лихвите и цените се покачват в целия свят, а инфлацията е реална опасност. Според него се очаква **2022 г. да бъде пикова за растежа на цените, след**

което прогнозите и надеждите са за вероятно успокояване, най-вече по отношение на цените на енергоносителите.

Мариус Хамулчук представи екипната работа на Варшавския институт по природни науки с презентацията „Въздействие на войната в Украйна върху цените на зърното“. Лекторът подчерта, че резултатите от проведеното изследване показват доста диверсифициран и краткосрочен ръст на цените след избухването на войната. Всъщност **ценовият отговор, според представените изводи, зависи от позицията на отделните региони** спрямо мястото на конфликта. По-широките последици също ще зависят от разстоянието и от размера на търговските връзки с Русия и Украйна. **Прогнозата е за предстоящо покачване на разликите между цените на зърното в Украйна и света.** Изводите са, че засега войната има преди всичко психологически ефект върху цените.

Обзор на българското земеделие и прогнози в земеделските отрасли представиха **доц. д-р Божидар Иванов (ИАИ) и гл.ас. Даниела Димитрова от Центъра за икономически анализи на селското стопанство (САРА) към Института.** Според експертите субсидиите подкрепят доходите, но в много по-малка степен допринасят за развитие на производителността в земеделските структури и сектори. Очертана бе сериозна диспропорция и силна зависимост на сектора плодове и зеленчуци от вноса, което води до сериозни загуби на традиционни продукти за българската трапеза. Критичен остава въпросът за производителността и добавената стойност в млечното производство.

По глобални теми за пазари, цени и производство се съсредоточи дискусиата след презентацията на румънските гости. Темата бе представена от **Ион Сертан, Букурещ, USAMV.** Той анализира състоянието на производството на зърнени храни в Европа и света, повлияни от войната в Украйна, високата инфлация и размера на икономическата криза. Лекторът отбеляза, че има

Зам.- министърът на земеделието Георги Събев и зам.-председателят на ССА проф. д-р Виолета Божанова поздравиха участниците в конференцията

разместване в позициите на страните, произвеждащи царевица, като страните от ЕС дори не се подреждат сред първите пет в класацията. Румъния все още остава първата държава производител на царевица, следвана от Литва. Много голямо е отражението върху производството на оранжерийна продукция в Холандия, където голяма част от оранжерии се затварят или преминават към вертикално производство.

Наталия Шукадарова от Аграрния университет Пловдив изследва възможното въздействие на Зелената сделка върху устойчивостта на българското зърнопроизводство. Тя обобщи няколко анализа, които се срещат в изводите за намаляване на зърнените и маслодайни култури, намаляване доходите на земеделските производители и отрицателен ефект върху Европейската търговия.

Интригуващ за конференцията подход в анкетните проучвания представи **Моника Караджова от Земеделския институт на Селскостопанска академия в Кюстендил.** Тя обобщи резултатите на проучване „Нагласи за екологични практики от фермите в контекста на новата ОСП (2023-2027)“. Изводите му сочат, че водещ мотив за земеделските практики са субсидиите, а земеделските служби имат най-силно влияние при вземането на решения от производителите. Съавтори на проучването са ас.д-р Михаела Михайлова и гл.ас. д-р Даниела Цвяткова – учени от ИАИ.

Презентацията на ас. **Веселин Кръстев от ИАИ за измерване на устойчивостта на фермите на пазара на ЕС и създаването на съставен индекс за измерването им,** също бе представена в първия ден на конференцията. В нея ученият

търси по-широка дефиниция на устойчивостта, според която селското стопанство да съчетава екологичност, с икономическа ефективност и социална отговорност. Той изследва връзката между икономическия размер на фермите и промените в тяхната устойчивост и допуска вероятността за по-големи екологични щети при поддържане главно на икономическата ефективност.

На 26 октомври в постерната сесия бяха представени презентации на основни проекти, по които работи самият ИАИ.

Пленарната му сесия „Възможности и предизвикателства за селските райони“ с модератор Zbigniew Florianczyk – IERIGZ, Полша включи теми, като „Обитаване на селата в Полша на прага на третото десетилетие на 21 век“ – проф. дин Агнешка Вжохалска и д-р инж. Силвия Лаба (Института по икономика на селското стопанство и продоволствие, Варшава, „Възможности и предизвикателства в устойчивото развитие на планинските райони в Румъния“ /екип учени от Румъния/ и др.

Пленарната сесия „Възможности и предизвикателства на селските райони“, модерирана от Збигнев Флорианчик – IERIGZ, Варшава, включи важни теми и посоки на дискусията – обитаване на селата на прага на третото десетилетие на 21 век /Агнешка Вжохалска, Силвия Лаба – Варшава, Полша/, диверсификация на икономиката във време на зелен преход, в полския регион : Mazowieckie, презентирана от Барбара Величко – Европейска мрежа за развитие на селските райони/, примери за оживяването на селските райони в Китай и др.

Барбара Величко обобщи резултатите на изследване върху 3 групи заинтересовани страни в селските райони. Изводите потвърдиха нуждата от диверсификация на икономиката, развитие на биоикономиката в smart villages, развитие от нови

бизнес-модели и др.

Оживена дискусия предизвика презентацията на Мария Присакариу, магистър по управление и развитие на регионите, USAMV Букурещ, Румъния. Тя анализира актуалните предизвикателства на глобализацията, международната икономическа криза, процесът на разширяване на ЕС, изменението на климата, пандемията от КОВИД-19, които възраждат интереса към традиционни процеси. Лекторката разгледа по-детайлно една от тези професии, овчарството, доколкото продуктите от овце са ключов фактор в развитието на румънската култура. Още повече, че според представените данни Румъния е основен овцевъд, на трето място в ЕС с около 12 милиона глави и един от най-големите износители на живи овце в ЕС. Изследвана е важната роля на предвижването на овце стотици километри през планински и равнинни пасища, с цел осигуряване на прясна паша и осигуряване на висока хранителна стойност на месото и млечните продукти от такива животни. Темата бе поставена и в контекста на въздействието върху устойчивото развитие на селските райони чрез осигуряване на доходи и работни места в планинските и полупланинските райони на Румъния. Въпрос на доц. д-р Божидар Иванов, директор на ИАИ, предизвика дискусия за това трябва ли и как да се поощрява подобно отглеждане на животни и действат ли такива мерки в Румъния.

Модератор на сесията „Иновации, устойчивост и биоикономика“ бе доц. д-р Божин Божинов от Аграрен университет - Пловдив. Постерната сесия с тема „Приложни резултати и изследвания от фундаментални научни проекти“ бе с модератор доц. д-р Дияна Митова от ИАИ.

Във втория ден на форума проф. д-р Храбрин Башев и проф. д-р Нина Котева от ИАИ представиха проект „Конкурентоспособност на земеделските стопанства в България“. Темата „Договорни модели за предоставяне на агроекологични об-

ществени блага“ беше презентирана от проф. д-р Димитър Николов (ИАИ), проф. д-р Иван Боевски (НБУ) и Кристина Тодорова (УНСС). Работата по проект „Социално-икономически ефекти от използването на утайките от ПСОВ“ обобщиха Даниела Цвяткова и доц. д-р Божидар Иванов от ИАИ. Проф. д-р Румен Попов също от ИАИ, представи презентация по темата „Развитие на българското земеделие в рамките на ЕС и ОСП“.

В презентациите в пленарните сесии и в постерната сесия през втория ден на Конференцията активно участие по иновативни и значими теми за развитието на земеделието и селските райони взеха и младите учени от ИАИ гл. ас. д-р Даниела Цвяткова, гл. ас. д-р Десислава Тотева, ас. Веселин Кръстев, ас. Божура Фиганска, гл. ас. д-р Росица Микова и др.

Конференцията и тази година включи авторитетно научно участие от САЩ, Университета в Мисури, Изследователския институт по икономика на селското стопанство – Унгария, Университета „Св. св. Кирил и Методий“ – Скопие, участия от Румъния, Украйна, Полша, от Асоциацията за географски и икономически изследвания в селските райони, Италия, Китай и др. От България участваха учени от УНСС, Нов български университет, Аграрния Университет в Пловдив, Икономическия университет – Варна, институти на ССА като Института по земеделие - Кюстендил и други научни структурни звена.

Сред актуалните теми, включени в програмата, бяха „Специализация на производството – фактори за повишаване добавената стойност в земеделските стопанства“ - проф. д-р ик.н. Юлия Дойчинова (УНСС), Преглед на българското земеделие и прогнози в селскостопанските индустрии - доц. д-р Божидар Иванов – ИАИ и САРА и други важни теми от икономическия профил на селското стопанство .

Мариела Илиева